

PRESEK

List za mlade matematike, fizike, astronome in računalnikarje

ISSN 0351-6652

Letnik 27 (1999/2000)

Številka 6

Stran 323

Primož Peterlin in Janja Majhenc:

AVALA, BEOGRAD, CETINJE ... IN FIZIKALNA AN-TIFONETIČNA ABECEDA

Ključne besede: zanimivosti, razvedrilo, fonetične abecede, oznake fizikalnih količin.

Elektronska verzija: <http://www.presek.si/27/1423-Peterlin-Majhenc.pdf>

© 2000 Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije

© 2010 DMFA - založništvo

Vse pravice pridržane. Razmnoževanje ali reproduciranje celote ali posameznih delov brez poprejšnjega dovoljenja založnika ni dovoljeno.

AVALA, BEOGRAD, CETINJE... IN FIZIKALNA ANTIFONETIČNA ABECEDA

Ljudje so si izmislili razne fonetične abecede, da bi zmanjšali možnost napak zaradi podobno zvenečih glasov – denimo nosnikov M in N ali ustničnih zapornikov P in B – pri prenosu govora po kanalih, obremenjenih s šumom, kot sta telefon ali radio. Ena bolj znanih tovrstnih abeced, angleška “pilotska”: Alpha, Bravo, Charlie, Delta... , je uradna fonetična abeceda več mednarodnih organizacij in zvez, med njimi mednarodne organizacije za civilno zračno plovbo ITAO in mednarodne zveze za telekomunikacije ITU.

V rajni Jugoslaviji je bila uradna fonetična abeceda sestavljena iz geografskih imen. Slovenijo sta v tem geografskem izboru zastopali Ljubljana za črko LJ in Žirovnica za Ž.

Raznolikost črk, ki jih uporabljamo za oznake fizikalnih količin, nas je, tedaj še študente fizike, navedla na misel, da bi tudi iz njih sestavili nekakšno fonetično abecedo. Oznake za fizikalne količine so mednarodne in so praviloma fonetičnega izvora, največkrat angleškega, redkeje nemškega. Da je bila stvar zabavnejša, smo našo abecedo sprevrgli v *anti*-fonetično. Noben “mnemotehnični pripomoček” se ni smel začeti s črko, ki jo je predstavljal: *G* kot gibalna količina, na primer, ni veljalo, saj se gibalna količina začne na črko *G*. Veljavni pa so opisi:

<i>A</i> kot delo	<i>M</i> kot navor
<i>B</i> kot gostota magnetnega polja	<i>n</i> kot lomni količnik
<i>c</i> kot svetlobna hitrost	<i>P</i> kot moč
<i>D</i> kot gostota električnega polja	<i>Q</i> kot toplota
<i>e</i> kot naboj	<i>R</i> kot upornost
<i>F</i> kot sila	<i>S</i> kot entropija
<i>g</i> kot težnostni pospešek	<i>t</i> kot čas
<i>h</i> kot višina	<i>U</i> kot napetost
<i>I</i> kot tok	<i>v</i> kot hitrost
<i>J</i> kot vztrajnostni moment	<i>W</i> kot energija
<i>k</i> kot Boltzmannova konstanta	<i>Z</i> kot valenca
<i>l</i> kot dolžina	

Včasih imamo na voljo več možnosti: *a* je lahko tudi pospešek, *C* kapacitivnost, *F* prosta energija, *G* prosta entalpija, *H* jakost magnetnega polja, entalpija (ali pa, pisano z malo, Planckova konstanta), *L* induktivnost, *p* tlak, *R* splošna plinska konstanta ali polmer, *S* površina ali pot, ipd. Poleg generičnih oznak za spremenljivke *x* in *y* je največ težav s črko *O*. Tej se, zaradi možne zamenjave z ničlo pri oznakah količin, raje izognemo. Edina izjema je fonetična oznaka za obseg, ki jo uporabljamo v geometriji.

Primož Peterlin in Janja Majhenc